

Рада була б забути сумні події життя, а не може...

11 квітня 1945 року відбулося помітне поживлення в охороні концтаборів, конвоїри були в повному озброєнні, метушилися, хвилювалися. Ув'язнені зосередилися в очікуванні, не розуміючи, що відбувається. Відповідь була несподіваною, радісною й страшною водночас: війська Червоної армії були вже на підході, а кати не хотіли залишати живих свідків. На щастя, фашисти не змогли влаштувати чергову масову страту...

У період Великої Вітчизняної в таборах перебували жінки, літні люди, діти, партизани, підпільники й ін. Наприкінці війни налічувалося 20 основних таборів і майже тисяча філій, де одночасно в ув'язненні перебували мільйони людей.

Щороку 11 квітня людство відзначає Міжнародний день визволення в'язнів із фашистських концтаборів, згадуючи людей, яким не пощастило повернутися в рідні домівки. У пам'яті народній ці події досі хвилюючі й тривожні. Низько вклоняюся нині живучим і тим, кого вже немає з нами, хто пройшов через фашистське пекло. Цьогоріч виповнилося 69 років відтоді, як від неминучої смерті врятувалися в'язні концтаборів Бухенвальд, Галле, Дрезден, Дюссельдорф, Катбус, Равенсбрюк, Шлібен, Шпремберг, Ессен, Амштеттен, Маутхаузен, Красник, Майданек, Освенцім, Пшемисль, Радом і багато інших.

Найменше, що можемо зробити цього дня, - відвідати свідків тих подій. Отож поспішили в гості до сарненки Віри Царук-Лобан, яка особисто зазнала поневірянь, нелюдських випробувань і жорстокості, про що й розповіла своїм багаторічним друзям, цьогорічним випускникам Сарненської ЗОШ № 4 I-III ступенів, вихованцям клубу спілкування на чолі з Валентиною Александрович.

Насамперед учні попросили розповісти про пережиті дні в таборах. Віра Олександрівна повідала про медичні експерименти й досліди, коли нацистські лікарі практикували хірургічні операції на здорових людях. Почули про утримання в концтаборах: жили й працювали в пекельних умовах, в обідраному лахмітті, голодні, холодні, принижені й ображені. За найменшу провину есесівці жорстоко били, позбавляли їжі (якщо її так можна було назвати) та води, саджали в карцер, піддавали жорстоким тортурам і знущанням, цькували собаками, забивали палицями до смерті. Ще великий перелік митарств можна було б переказувати, та навіщо тиснути на юну психіку. Зізналася, що найстрашніше було, коли спалювали заживо в крематоріях... Рада б забути сумні події свого життя, а не може... Зрештою, ця пам'ять – безцінний дар для молодих поколінь, яким так потрібні розповіді очевидців Великої Вітчизняної війни, їх спогади та мудрість.

Діалог школярів із жінкою тривав доволі довго. Ще були спомини післявоєнного буття. Почули й вірші, які по-особливому звучать тільки з її вуст. А потім Віру Царук-Лобан відзначили грамотою навчального закладу й іншими пам'ятними та смачними подарунками. Вшанували її життєвий подвиг. У першу чергу, гості прагнули хоч трохи

розділити з нею її нинішні страждання, адже вже багато років землячка тяжко хворіє, не має змоги самотужки вийти на вулицю. Її будні й свята проходять у стінах квартири.

Віра Олександрівна щиро подякувала за увагу, приємні хвилини спілкування. Адже, зізналась, чекає таких зустрічей, що слугують їй розрадою, краплиною свіжого повітря. А ще пригостила гостей запашним чаєм і солодощами.

Для нас ця зустріч - миттєвість, а їй, колишній малолітній ув'язненій, - свідчення, що її шанують, поважають. Невідомо, з яких причин цьогоріч, крім педагога та вихованців ЗОШ № 4 м. Сарни, більше ніхто не відвідав землячку. Навіть незважаючи на те, що з когорти колишніх в'язнів нині на Сарненщині залишилась тільки вона. Невже тяжко один день у році присвяти їй?! Зайти й запитати, як живеться в цей найтяжчий для країни період? Та, виходить, бракує часу, руйнуючи пам'ятники... Є надія, що й надалі героїчну жінку не забуде таки підростаюча, милосердна й патріотична юнь Сарненщини. І тільки вона нині вселяє віру в краще майбутнє.

Незабаром загальнонаціональне свято Великої Перемоги, в яку внесли децицію й в'язні концтаборів і гетто, силоміць вивезені на каторжні роботи до третього рейху. Адже їх сила духовного опору, здатність зберегти людську гідність і незламність у нелюдських умовах - і є перемога. А це, як у ті далекі часи, так і нині, - якості справжніх українців. Тож пам'ятаймо про цих людей, вони заслужили нашу увагу!

Вікторія КОЛЯДИЧ